

Diarienummer: 2025-01859

Klassificerings-ID: 3.5.2

Datum: 2025-06-03

Finansdepartementet

fi.remissvar@regeringskansliet.se

AI-kommissionens Färdplan för Sverige (SOU 2025:12)

dnr Fi2025/00457

Myndigheten för digital förvaltning (Digg), som har i uppdrag att samordna och stödja den förvaltningsgemensamma digitaliseringen i syfte att göra den offentliga förvaltningen mer effektiv och ändamålsenlig, lämnar följande synpunkter.

Sammanfattning

Digg ställer sig överlag positiv till AI-kommissionens färdplan för Sverige och välkomnar de föreslagna åtgärderna. Samtidigt vill Digg understryka vikten av att färdplanen inte betraktas som en allt-eller-inget-lösning, utan att det sker en tydlig prioritering bland förslagen utifrån samhällsnytta och genomförbarhet.

Givet den omfattande påverkan som AI kan ha på offentlig sektor anser Digg att färdplanen bör kompletteras med ytterligare perspektiv. AI-kommissionens arbete har i hög grad fokuserat på tekniska aspekter och teknikutveckling, vilket är viktigt. För att skapa en hållbar och legitim AI-användning krävs även ett ökat fokus på etik, människocentrerad utveckling samt hur data kan användas på ett ansvarsfullt och klokt sätt.

I yttrandet lämnar Digg huvudsakligen synpunkter på hur kommissionens förslag bör genomföras. För att få snabbare framgång och ett mer kostnadseffektivt genomförande av åtgärderna anser Digg att dessa ska integreras i och genomföras via befintliga strukturer när sådana finns upparbetade. Ett exempel är förslaget om en AI-verkstad, som Digg anser ska ingå som en del av Ena – Sveriges digitala infrastruktur, istället för att en separat AI-infrastruktur skapas. Genom att ta till vara på Ena och dess etablerade strukturer kan åtgärder inom AI genomföras mer resurseffektivt och med kortare startsträcka. Det bidrar också till att satsningarna på AI blir en naturlig del av Sveriges pågående digitala utveckling.

1 Synpunkter på förslag

1.1 Data

1.1.1 Data som en förutsättning för AI-utvecklingen (bilaga 2, s. 68)

Digg instämmer i kommissionens bedömning att tillgång till välstrukturerade data av hög kvalitet är en förutsättning för att AI ska kunna utvecklas och användas på ett effektivt sätt. Mot den bakgrunden anser Digg att insatserna inom dataområdet behöver intensifieras, både ekonomiskt och genom konkreta åtgärder. Digg kan konstatera att kommissionens förslag innebär begränsade satsningar inom området data i förhållande till behoven. Till exempel lämnar kommissionen inga förslag på hur offentlig sektor i ökad utsträckning kan tillgängliggöra sin data för vidareutnyttjande, trots att det är en viktig förutsättning för att privata aktörer ska kunna använda det offentligas data i utveckling av AI. Digg har i budgetunderlag för 2026–2028 och i den strategiska färdplanen för Ena 2030 bland annat föreslagit åtgärder för att utveckla interoperabilitetslösningar som skulle underlätta datadelning och datatillgång för AI, bland annat indexering och metadatahantering. Vidare har Digg föreslagit ett center för innovation och anslutning till Ena som kopplar samman frågor om innovation och utforskande utveckling i lösningar för datadelning, interoperabilitet och AI-tjänster.

1.1.2 Utred OSL för ökad datadelning inom och mellan myndigheter (bilaga 2, s. 72)

Digg delar analysen av det identifierade behovet, men ställer sig på kort sikt mer tveksam till den föreslagna lösningen. Förslaget skulle innebära en genomgripande reform av offentlighets- och sekretesslagstiftningen, en process som sannolikt blir både tidskrävande och komplex. Digg ser en risk i att detta kan leda till att digitaliseringen inom offentlig sektor fördröjs under reformarbetets gång. Alternativa lösningar bör därför övervägas, exempelvis förändringar i vissa sekretessbrytande bestämmelser för särskilda ändamål, i kombination med krav på att myndigheter tillgängliggör data.

1.1.3 Ett krav på modern datahantering för offentliga aktörer ska framgå av författning, inklusive krav på att upprätta en dataplan (bilaga 2, s. 75)

Digg stödjer förslaget om att offentliga aktörer ska omfattas av krav på modern datahantering och delar uppfattningen om att en dataplan kan utgöra en viktig förutsättning för interoperabilitet vid datadelning. Att enbart införa reglering i myndighetsförordningen och kommunallagen – sannolikt i form av målsättningsparagrafer – riskerar att bli verkningslöst. För att möjliggöra en modern och ändamålsenlig datahantering kan därför ytterligare åtgärder behövas. Kommissionens alternativa förslag om att införa en särskild dataförvaltningslag bör därför utredas vidare.

1.1.4 Ge någon eller några myndigheter i uppdrag att ta fram sektorsspecifika standarder för modern datahantering (bilaga 2, s. 75)

Digg välkomnar förslaget om att ge myndigheter i uppdrag att ta fram sektorspecifika standarder för modern datahantering. Dessa standarder bör bygga på och komplettera den förvaltningsgemensamma och sektorsövergripande styrning av datadelning som föreslås i betänkandet *En reform för datadelning* (SOU 2023:96).

1.1.5 Uppdrag till SCB att verka för en modern datahantering inom offentlig sektor och uppdrag som dataförvaltare (bilaga 2, s. 75)

Digg delar kommissionens bedömning att det finns behov av att stödja offentlig sektor i arbetet med att uppnå god datahantering och främja ökad datadelning. För att möjliggöra detta föreslår kommissionen att SCB ska få i uppdrag att främja en modern datahantering inom offentlig sektor och fungera som dataförvaltare (data steward).

Digg ser positivt på att SCB tilldelas en tydligare stödjande roll, då det skulle innebära en viktig förstärkning inom dataområdet. Samtidigt noterar Digg att det föreslagna uppdraget för SCB delvis kan överlappa med Diggs nuvarande ansvarsområden. För att undvika dubbelarbete och säkerställa ett effektivt resursutnyttjande anser Digg att SCB och Digg bör få i uppdrag att gemensamt föreslå hur myndigheternas respektive roller och uppdrag kan samordnas och komplettera varandra.

1.1.6 Förtydliga krav för offentliga aktörers användning av molntjänster (bilaga 2, s. 76)

För offentliga sektor är tillgång till molntjänster en grundläggande förutsättning för att lyckas med digitaliseringen. Digg har vid flera tillfällen lyft behovet av att undanröja den rättsliga osäkerhet som i dag hämmar användningen av sådana tjänster.¹ Digg välkomnar därför förslag som syftar till att underlätta och möjliggöra en rättssäker och effektiv användning av molntjänster inom offentlig sektor. Det aktuella förslaget fokuserar främst på frågor om sekretess och risken för röjande av uppgifter, vilket är centralt. Samtidigt är det viktigt att även väga in andra aspekter såsom dataskydd, personlig integritet och informationssäkerhet – särskilt med hänsyn till det förändrade säkerhetspolitiska läget. Utöver insatser som förenklar användningen av molntjänster bör åtgärder även vidtas för att stärka svenska och europeiska alternativ, i syfte att öka den strategiska handlingsfriheten, konkurrenskraften och minska beroendet av utomeuropeiska aktörer.

¹ Se bland annat *Mot ett digitalt Sverige 2030, delrapportering i regeringsuppdraget om strategiska prioriteringar för digitaliseringspolitiken 2025–2030* (dnr 2024–1332).

1.2 Offentlig sektor

1.2.1 AI-verkstad för offentlig sektor med AI-insatsstyrka och anslutningsstöd (bilaga 2, s. 132)

AI-verkstaden, som i betänkandet beskrivs som en gemensam kärninfrastruktur för utveckling och leverans av AI-drivna tjänster inom offentlig sektor, bör integreras i Ena – Sveriges digitala infrastruktur. Ena består i dag av gemensamma lösningar i form av ramverk för tillit och säkerhet och datadomäner och tjänster som kan och är till för att användas av alla offentliga aktörer. Ena har utvecklats i bred samverkan och med utgångspunkt i behov från hela den offentliga förvaltningen, det vill säga kommuner, regioner, statliga myndigheter och privata aktörer som genomför offentliga uppdrag. Näringslivet har även möjlighet att erbjuda tjänster som utgår från Ena, inom till exempel digital post och e-legitimation. Ena leds och koordineras av Digg men lösningar kan tas fram och etableras av andra statliga myndigheter. Det finns även en finansieringsmodell där medel för gemensamma lösningar disponeras av Digg, vilket kan vara en användbar väg för att stödja en gemensam infrastruktur för AI.

Det är svårt att se att den kärninfrastruktur som krävs för utveckling och leverans av AI-lösningar skiljer sig i sådan utsträckning från den förvaltningsgemensamma och sektorsövergripande digitala infrastrukturen, att en AI-verkstad inte ska utgöra en del av Ena. Genom att integrera AI-verkstaden i Ena skulle redan etablerade strukturer för samordning, samverkan, planering, behovsinsamling, anslutningsstöd och finansiering kunna tas till vara vilket skulle bidra till en kortare startsträcka och mer effektiv implementering.

Digg bedömer även att det finns tydliga synergier och ömsesidiga beroenden mellan de AI-drivna tjänster som krävs för en robust AI-infrastruktur och tjänster som utvecklas och tillhandahålls inom Ena. Exempelvis är funktioner för spårbarhet, tillgänglighet, identifiering och auktorisation även centrala komponenter i en framtida AI-infrastruktur. Sådana lösningar är inte endast tekniskt nödvändiga, utan utgör också en grund för att bygga förtroende och möjliggöra ansvarsfull och säker användning av AI inom offentlig sektor. Ett gott exempel på hur sådana synergier kan användas är den snabba utvecklingen av covidbevisystemet.

Vad gäller kommissionens förslag att etablera en insatsstyrka som en del av AI-verkstaden så vill Digg framhålla att det kan vara verkningsfullt förutsatt att den får tydliga mål och uppdrag och att en nationell strategi för AI finns på plats. I betänkandet beskrivs tämligen övergripande vilken funktion insatsstyrkan ska fylla. En inriktning skulle kunna vara att insatsstyrkan fokuserar på specifika områden inom den offentliga förvaltningen där AI bedöms kunna ge störst nytta.

Kostnadsuppskattningen för AI-verkstaden bör underbyggas mer. Den indikerar stora satsningar som inte konkretiseras i betänkandet.

1.2.2 Vägledning kring användningen av AI i offentlig sektor (bilaga 2, s. 133)

Digg är positiv till förslaget och anser att ett riktat uppdrag med finansiering skulle ge myndigheten resurser och ett tydligt mandat att tillhandahålla vägledning för användning av AI i offentlig sektor, vilket skulle underlätta och stärka arbetet.

1.3 Ledarskap och styrning

1.3.1 Task force vid Statsrådsberedningen (bilaga 2, s. 149)

Digg är positiv till förslaget om att inrätta en så kallad task force inom Regeringskansliet, men anser att gruppens uppdrag bör utökas till att omfatta sektorsövergripande digitaliseringsfrågor i stort. Även benämningen på gruppen bör övervägas, bland annat för att undvika sammanblandning med den insatsstyrka som föreslås som en del av AI-verkstan. Digg har i olika sammanhang framfört att det finns behov av att skapa en samordningsfunktion i Regeringskansliet i syfte att stärka styrningen och samordningen.² Digg bedömer att behovet av en sådan funktion kommer att öka.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektör Anna Eriksson. I den slutliga handläggningen har också rättschef Linn Kempe och avdelningschef tillika ställföreträdande generaldirektör Chanett Edlund deltagit.

Föredragande har varit juristen Ingrid Brännare.

Anna Eriksson

² Ett samhälle i förändring – underlag till regeringens strategiska prioriteringar (dnr 2024–1332) och Förslag till långsiktig utveckling och förvaltning av Ena (dnr 2024–4511).